

NORGES HØYESTERETT

Den 28. september 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falkanger, Falch og Thyness i

HR-2021-1913-U, (sak nr. 21-113101STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Jonas Billington Saeme)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling og straffutmåling i sak om grove tyverier.
- (2) Politimesteren i Oslo satte 4. februar 2021 A under tiltale for seksten tilfeller av grove tyverier eller medvirkning til dette, jf. straffeloven § 322, jf. § 321, jf. straffeloven § 15 (post I a til p). Han ble også tiltalt for ett forsøksstille, jf. straffeloven § 16 (post II).
- (3) Ringerike, Asker og Bærum tingrett avsa 17. mars 2021 dom med slik domsslutning:
  - «1. A, født 00.00.1985, frifinnes for tiltalen post I a), b), c), d), f), g), l), m), n), o) og II.
  2. A dømmes for overtredelse av straffeloven § 322, jf. § 321 og straffeloven § 322, jf. § 321, jf. § 15, til fengsel i 2 – to – år, jf. straffeloven § 79 bokstav a. Varetektsfradraget utgjør 416 dager, jf. straffeloven § 83.
  3. A dømmes til å betale erstatning til
    - Fremtind forsikring med 203 829 kr,
    - B med 13 888 kr,
    - If forsikring med 256 136 kr,
    - Codan forsikring med 92 546 kr,
    - C med 4000 kr,
    - Tryg forsikring med 27 931 kr og
    - D med 6000 kr,innen to uker fra dommens forkynnelse.»
- (4) Påtalemyndigheten anket frifinnelsen til Borgarting lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalen post I a, c, f, g, l og m og straffutmålingen. Det ble også begjært ny behandling av de sivile kravene. I beslutning

30. april 2021 henviste lagmannsretten anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet til ankeforhandling og tok begjæringen om ny behandling av de sivile kravene til følge.

(5) Borgarting lagmannsrett avsa 2. juli 2021 dom med slik domsslutning:

- «1. A, født 00.00.1985, dømmes for seks tilfeller av overtredelse av straffeloven § 322, jf. § 321, sammen med de forhold som er rettskraftig avgjort ved Oslo tingretts dom 17. mars 2021, jf. straffeloven § 79 bokstav a, til en straff av fengsel i 4 – fire – år og 6 – seks – måneder. Varetekt kommer til fradrag med 523 dager.
2. A, født 00.00.1985, dømmes til å betale erstatning med
- 44 948 – førtifiretusennihundreogførtiåtte – kroner til Berkley forsikring;
  - 118 421 – hundreogattentusenfirehundreogtjueen – kroner til Tryg forsikring;
  - 2 500 – totusenfemhundre – kroner til E;
  - 21 619 – tjuentusensekshundreognitten – kroner til Fremtind forsikring;
  - 3 000 – tretusen – kroner til Fagforbundet;
  - 45 100 – førtifemtusenetthundre – kroner til Eika forsikring;
  - 1 176 069 – enmillionethundreogsyttisekstusenogseksstini – kroner til If forsikring;
  - 1 030 213 – enmilliontrettitusetohundreogtretten – kroner til Codan forsikring; og
  - 4 000 – firetusen – kroner til F
- innen to uker fra forkynnelsen av dommen.»

(6) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen og straffutmålingen.

(7) Som saksbehandlingsfeil anføres det for det første at det ble brukt russisk tolk under ankeforhandlingene. Tiltaltes morsmål er georgisk, og han behersker ikke russisk godt nok til at han kunne ivareta sine interesser på en forsvarlig måte. Det foreligger brudd på domstolloven § 135 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 3 bokstav e. For det andre anføres det at lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle. Flere av de forholdene tingretten begrunnet frifinnelsen med, blir stående uforklart i lagmannsrettens dom, hvilket etterlater tvil om beviskravet er riktig anvendt.

(8) Som feil ved straffutmålingen anføres det at lagmannsretten har tatt et for høyt utgangspunkt. Det er heller ikke gitt tilstrekkelig tilståelsesrabatt.

(9) *Påtalemyndigheten* har i merknader til Høyesterett anført at det ikke er feil ved lagmannsrettens saksbehandling, og at den utmålte straffen ikke er for streng. Anken må da nektes fremmet.

(10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A ble frifunnet i tingretten, men domfelt i lagmannsretten for de straffbare forholdene beskrevet i de seks tiltalepunktene som anken til Høyesterett gjelder. Etter straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum, jf. andre ledd fjerde punktum, kan anken da bare nektes fremmet hvis Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at den ikke vil føre frem. Avgjørelsen skal begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.

(11) Utvalget ser først på anførselen om at det var *en saksbehandlingsfeil at det ikke ble brukt georgisk tolk* under ankeforhandlingene.

- (12) Domstolloven § 135 første ledd første punktum lyder:
- «Skal nogen, som ikke kan norsk, ta del i forhandlingen, brukes en tolk, som retten har opnævnt eller godkjendt.»
- (13) Etter EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav e har enhver som er siktet for en straffbar handling rett til «å ha vederlagsfri bistand av en tolk hvis han ikke kan forstå eller tale det språk som blir brukt i retten». Regelen må ses i sammenheng med kravet til rettferdig rettergang i EMK artikkel 6 nr. 1.
- (14) Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) har i flere sammenhenger uttalt at retten til tolk innebærer at «the interpretation assistance provided should be such as to enable the defendant to have knowledge of the case against him and to defend himself, notably by being able to put before the court his version of the events», jf. for eksempel dom 28. august 2018 i saken Vizgirda mot Slovenia (EMDN-2008-59868) avsnitt 79.
- (15) I Vizgirda-saken fant EMD krenkelse av artikkel 6 nr. 3 bokstav e. Saksforholdet var at en litauisk statsborger ble domfelt og ilagt fengselsstraff i Slovenia etter en prosess der den muntlige høringen og saksdokumentene ble oversatt til russisk og ikke litauisk. EMD påpekte at det ikke var noe som tydet på at de nasjonale domstolene hadde undersøkt om det var mulig å oppnevne litauisk tolk før etter dom i andre instans. De hadde heller ikke undersøkt om siktedes ferdigheter i russisk var gode nok. At siktede var i stand til å snakke og forstå noe russisk, var ikke en tilstrekkelig garanti for at han behersket språket godt nok til å ivareta sine interesser på en forsvarlig måte. Ettersom nasjonale domstoler har en selvstendig plikt til å ivareta retten til tolk etter EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav e, var det heller ikke avgjørende at verken siktede selv eller hans forsvarer hadde etterspurt litauisk tolk på et tidligere tidspunkt.
- (16) I vår sak var det under etterforskningen av saken vekselvis brukt georgisk og russisk tolk. Det innledende avhøret av A ble gjennomført med georgisk tolk, mens fengslingsmøtene skjedde dels med georgisk og dels med russisk tolk. Det er ingen holdepunkter i saksdokumentene for at det oppsto problemer eller misforståelser i de rettsmøtene der det ble brukt russisk tolk, ei heller at siktede selv eller hans forsvarer på noe tidspunkt ga uttrykk for at dette var problematisk.
- (17) I forhandlingene for tingretten og lagmannsretten ble det brukt to russiske tolker. For tingretten ble det, så vidt utvalget kan se, aldri problematisert om det var forsvarlig å tolke på russisk, og tolkene har heller ikke i ettertid gitt uttrykk for at det oppsto språklige utfordringer. I dommen på side 7 bemerket tingretten likevel følgende:
- «Ved vurderingen av As uttalelser har retten tatt hensyn til at han har måttet forklare seg på russisk under hovedforhandlingen. Russisk er ikke hans morsmål, men det lot seg ikke gjøre å skaffe georgisk tolk.»
- (18) Tingrettens dom ble forkynt ved georgisk tolk. I arbeidet med anken til lagmannsretten, der forsvareren blant annet førte i pennen et brev på vegne av A, ble det brukt russisk tolk.
- (19) I et brev til lagmannsretten drøye tre uker før ankeforhandlingene, skrev den daværende forsvareren at As russiskkunnskaper ikke var gode nok til at det ville være forsvarlig å bruke russisk under ankeforhandlingene. Da forberedende dommer ga beskjed om at saken i så fall måtte utsettes, svarte forsvareren følgende i en epost:

«Min klient har uttalt at han ønsker saken gjennomført til tross for at det ikke har latt seg gjøre å finne georgisk tolk.

Fra denne side vil en gjøre gjeldende at det vil være et behov for å ta kontakt med georgisk telefontolk etter endt rettsdag for å forsikre meg om at min klient har fått med seg det som har skjedd i retten. En tenker at dette vil være en pragmatisk løsning på de språklige utfordringer som skulle oppstå. En varsler med dette at en vil bestille georgisk telefontolk etter endte rettsdager.»

- (20) Det er ingen holdepunkter for at denne fremgangsmåten ikke ble fulgt. For øvrig er det heller ikke bestridt at siktede – slik lagmannsretten skriver – snakker russisk med sin venn som han bodde sammen med i Norge, vitnet G.
- (21) På denne bakgrunn finner utvalget at A har vært i stand til å ha «knowledge of the case against him and to defend himself», og at han har vært «able to put before the court his version of the events», jf. Vizgirda-saken avsnitt 79. I motsetning til i Vizgirdia-saken har det i vår sak vært benyttet tolk på siktedes morsmål – georgisk – i tidlige faser av etterforskningen, blant annet under det innledende avhøret og i enkelte fengslingsmøter. I tillegg har georgisk tolk bistått på slutten av rettsdagene i ankeforhandlingene for lagmannsretten, og i alle fall tingrettens dom ble forkynt på georgisk. Det at det vekselvis er brukt georgisk tolk vil også ha gjort det lettere å fange opp eventuelle språklige utfordringer underveis – dels fordi slike utfordringer da lettere vil bli oppdaget, og dels fordi A selv har hatt både foranledning og mulighet til å si fra. Også på dette punktet skiller vår sak seg fra Vizgirdia-saken. Utvalget peker også på at As russiskkunnskaper synes å være bedre enn tilfellet var med siktede i den saken.
- (22) De tidligere instansene har riktignok ikke eksplisitt vurdert As russiskkunnskaper – ut over tingrettens påpekning av at det ikke er tiltaltes morsmål. De nasjonale domstolenes manglende egne undersøkelser har vært et sentralt ankepunkt for EMD i tilfeller der det er konstatert krenkelse, jf. foruten Vizgirdia-saken dommen 24. september 2002 i saken Cuscani mot Storbritannia (EMDN-1996-32771). I lys av forsvarerens innvendinger i forkant av ankeforhandlingene burde dette vært kommentert. Bakgrunnen for at det ikke ble gjort, synes imidlertid å ha vært at det under ankeforhandlingene for lagmannsretten ikke var tegn til språklige problemer. Til tross den manglende eksplisitte vurderingen er utvalget av den oppfatning at det her klart ikke foreligger brudd på domstoloven § 135 første ledd første punktum, og heller ikke krenkelse av EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav e.
- (23) Utvalget ser så på anførselen om *mangelfulle domsgrunner*.
- (24) Kravene til domsgrunner er oppsummert i HR-2021-871-U avsnitt 17:

«Straffeprosessloven § 40 fjerde ledd bestemmer at domsgrunnene skal ‘angi hovedpunktene i rettens bevisvurdering’. Dette er videre utlagt i rettspraksis som et krav om at det blir redegjort for de sentrale punktene i bevisvurderingen, og at det kort angis hva som har vært avgjørende, jf. blant annet HR-2018-1601-U avsnitt 14. Når tiltalte er frifunnet i tingretten og domfelt i lagmannsretten, som i dette tilfellet, må det dessuten gjøres nærmere rede for bevisvurderingen på de punktene hvor lagmannsretten har konkludert annerledes enn tingretten. Samtidig er det slik at ikke enhver mangel ved begrunnelsen leder til opphevelse, først når sentrale punkter i bevisvurderingen blir stående uforklart må det bli resultatet, se HR-2018-2109-U avsnitt 12 og 13 og HR-2021-528-U med videre henvisninger.»

- (25) Lagmannsretten gir i vår sak først en overordnet redegjørelse for sakens bakgrunn og de sentrale bevisene, og oppsummerer med at det er en lang rekke fellestrekk mellom de tiltalepunktene A ble dømt for i tingretten, og de som var til pådømmelse i lagmannsretten. Mot denne bakgrunnen foretar lagmannsretten en grundig vurdering av hvert av de seks tiltalepunktene. Utvalget kan ikke se at det er noen springende punkter som blir stående uforklart, eller at det på annen måte etterlates noen tvil om lagmannsretten har anvendt beviskravet riktig. Dette gjelder også betydningen av vitnet H som skal ha sett gjerningspersonene, og som på spørsmål fra lagmannsretten mente at det ikke kunne være A. De konkrete innvendingene i forsvarers støtteskriv retter seg i all hovedsak mot lagmannsrettens bevisvurdering, som Høyesterett ikke kan prøve.
- (26) Etter dette er det klart at det ikke er mangler ved lagmannsrettens domsgrunner.
- (27) Utvalget går så over til anken over *straffutmålingen*. For denne ankegrunnen får straffeprosessloven § 344 anvendelse ved vurderingen av om anken kan nektes fremmet, jf. HR-2016-1803-A avsnitt 18. Spørsmålet er dermed om det er et åpenbart misforhold mellom den utmålte straffen og de straffbare handlingene.
- (28) A er domfelt for tolv tilfeller av grovt tyveri. Ved den konkrete utmålingen har lagmannsretten sett hen til Høyesteretts dom i Rt-2011-1210, som gjaldt fire utlendinger som ble dømt for en rekke grove tyverier, noen forsøk på grove tyverier og ett grovt heleri, og der de fleste av de grove tyveriene hadde skjedd ved innbrudd i privatboliger. Om overføringsverdien av denne avgjørelsen til As sak uttalte lagmannsretten:
- «Straffutgangspunktene for de fire tiltalte ble satt til fengsel i fem år, 'i overkant av fire år og seks måneder' og til fire år og fire måneder for to av de tiltalte. I sondringen mellom de fire tiltalte ble det særlig lagt vekt på antall forhold og om vedkommende var straffedømt for tilsvarende forhold tidligere.
- Saken her gjelder noe færre grove tyverier ved innbrudd i privatbolig, og den gjelder ikke andre forhold enn disse tyveriene. Den gjelder betydelige verdier – samlet sett mer enn 4 millioner kroner. Som vist til ovenfor, er A også tidligere domfelt for vinningskriminalitet i Tyskland. Lagmannsretten har etter dette kommet til at straffen i utgangspunktet skal ligge omkring fire år og seks måneders fengsel.
- Det kan ikke være grunnlag for noen tilståelsesrabatt av betydning. As tilståelse av tre forhold er utvilsomt et resultat av bevissituasjonen – ettersom det for disse tre forholdene forelå DNA-spor eller fingeravtrykk.
- Lagmannsretten har tatt i betraktning at A er utenlandsk statsborger og har sittet lenge i varetekt, jf. HR-2019-609-A avsnitt 16. Det finnes for øvrig ingen formildende omstendigheter.
- Lagmannsretten har etter dette kommet til at straffen settes til fengsel i fire år og seks måneder, som er i tråd med aktors påstand.»
- (29) A har særlig anført at saken i Rt-2011-1210 gjaldt flere tyverier enn i vår sak og dessuten noen andre straffbare forhold. Når det tas hensyn til at tyveriene i vår sak gjelder større verdier, og at A er tidligere straffet for lignende forhold i Tyskland, kan utvalget imidlertid ikke se at lagmannsrettens utgangspunkt ligger for høyt. Forsvareren har vist til eksempler på saker med lavere straffenivå, men disse gjelder ikke innbrudd i private boliger.

- (30) Sett hen til at A bare har tilstått straffeskyld for tiltaleposter hvor det er funnet tekniske bevis, er utvalget enig med lagmannsretten i at det ikke kan være rom for reduksjon av særlig betydning i straffen på grunn av disse.
- (31) Utvalget finner etter dette at det klart ikke er et åpenbart misforhold mellom utmålt straff og de straffbare handlingene, jf. straffeprosessloven § 344.
- (32) På denne bakgrunn mener utvalget at det er klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Anken gjelder ikke spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, og det er heller ikke grunner som gjør det særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum.
- (33) Etter dette nektes anken fremmet.
- (34) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Ingvald Falch
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)